

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 12.7.2000
COM(2000) 443 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, ΤΗΝ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ**

**Πρακτικές πτυχές του ευρώ:
παρούσα κατάσταση και προσεχείς ενέργειες**

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Πρακτικές πτυχές του ευρώ: παρούσα κατάσταση και προσεχείς ενέργειες

Εισαγωγή

Στο τέλος του πρώτου ημίσεως της μεταβατικής περιόδου, η παρούσα ανακοίνωση προβαίνει σε μία ανασκόπηση των προετοιμασιών που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί και εκείνων που απαιτούνται για την οριστική μετάβαση στο ευρώ στις αρχές του επόμενου έτους. Τα γεγονότα που συνδέθηκαν με το τέλος της μεταβατικής περιόδου είναι τα εξής: από την 1^η Ιανουαρίου 2002, το ευρώ θα πάψει πλέον να υποδιαίρεται σε εθνικές νομισματικές μονάδες και στις εβδομάδες που ακολουθούν την ημερομηνία αυτή τα εθνικά τραπεζογραμμάτια και τα κέρματα θα αντικατασταθούν από χαρτονομίσματα και κέρματα σε ευρώ. Παρά την καθαρά τεχνική ή πρακτική τους φύση, τα δύο αυτά γεγονότα έχουν άνευ προηγουμένου επιπτώσεις στη νομισματική ιστορία.

Το σενάριο αναφοράς για τη μετάβαση στο ενιαίο νόμισμα συμφωνήθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης τον Δεκέμβριο του 1995, μετά από εισηγήσεις της Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος. Τα βασικά στοιχεία εντάχθηκαν σε κανονισμούς του Συμβουλίου του Ιουνίου 1997 και Μαΐου 1998, που αποτελούν μέρος του νομικού πλαισίου του ευρώ. Στη συνέχεια, όλα τα κράτη μέλη της ζώνης ευρώ προσάρμοσαν τα διάφορα τμήματα της δικής τους νομοθεσίας στην έλευση του ευρώ. Πολλά εθνικά μέτρα που λήφθηκαν στο αρχικό αυτό στάδιο της πρακτικής προετοιμασίας χρησίμευσαν στη διευκόλυνση της μετάβασης των χρηματοοικονομικών αγορών στο ευρώ και επέτρεψαν στις επιχειρήσεις να χρησιμοποιούν τη μονάδα ευρώ κατά την κατάρτιση και δημοσίευση των οικονομικών τους καταστάσεων, την έκφραση της ονομαστικής αξίας του κεφαλαίου τους ή τις φορολογικές δηλώσεις. Πράγματι, οι χρηματοοικονομικές αγορές ήταν έτοιμες να μεταβούν στο ευρώ, σε μεγάλο βαθμό, αμέσως μετά την εισαγωγή του· αυτό αποτέλεσε την πρώτη πρόκληση σε πρακτικό επίπεδο (παράλληλα με την εφαρμογή της ενιαίας νομισματικής πολιτικής), πρόκληση η οποία αντιμετωπίστηκε επιτυχώς. Μεταξύ των πρωτοβουλιών που λήφθηκαν σε ευρωπαϊκό επίπεδο κατά το αρχικό αυτό στάδιο προπαρασκευαστικών εργασιών ήταν τρεις συστάσεις της Επιτροπής του Απριλίου 1998 σχετικά με τα τραπεζικά έξοδα για τη μετατροπή στο ευρώ, τη διπλή αναγραφή των τιμών και άλλων νομισματικών ποσών και σχετικά με το διάλογο, την παρακολούθηση και την ενημέρωση για να διευκολυνθεί η μετάβαση στο ευρώ. Η Επιτροπή οργάνωσε στη συνέχεια αρκετές συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης για πρακτικά θέματα και διατύπωσε μία ενημερωτική στρατηγική στο πλαίσιο της προετοιμασίας για την οριστική αλλαγή· η Επιτροπή επικαιροποίησε τις προτεραιότητές της σε ανακοίνωση του Φεβρουαρίου 2000. Σχετικά με την αλλαγή που θα επέλθει στη χρησιμοποίηση των ρευστών, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα οργάνωσε στενές και τακτικές διαβουλεύσεις με εκπροσώπους των κυριότερων χρηστών μετρητών. Η ΕΚΤ προετοιμάζει επίσης ευρεία εκστρατεία ενημέρωσης για τα νέα τραπεζογραμμάτια και κέρματα.

Η ανασκόπηση στην παρούσα ανακοίνωση ακολουθεί τη διάρθρωση την οποία υπαγορεύουν οι δύο προκλήσεις που θα τεθούν στο τέλος του προσεχούς έτους, δηλ. η μετατροπή σε ευρώ κάθε νομισματικού ποσού από εθνικές υποδιαίρεσεις και η απόσυρση των παλαιών τραπεζογραμμάτων και κερμάτων σε συνδυασμό με την εισαγωγή των νέων.

I. Η ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΘΝΙΚΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩ

A. Η προετοιμασία του ιδιωτικού τομέα

Το τμήμα αυτό αφορά αφενός μεν τις προετοιμασίες των επιχειρήσεων αφετέρου δε την εξοικείωση των καταναλωτών με το νέο νόμισμα. Η Επιτροπή δημιούργησε μία «συμβουλευτική ομάδα για τις πρακτικές πτυχές της μετάβασης στο ευρώ», την οποία απαρτίζουν εκπρόσωποι είκοσι περίπου ευρωπαϊκών επαγγελματικών ομοσπονδιών (τρεις από τις οποίες είναι ενώσεις καταναλωτών) για να συζητήσουν το θέμα αυτό. Οι εργασίες της εν λόγω ομάδας θα χρησιμεύσουν, μεταξύ άλλων, και στην εκπόνηση σύστασης για τα μέσα διευκόλυνσης της εκμάθησης του ευρώ, που θα υποβληθεί από την Επιτροπή το φθινόπωρο 2000.

1. Οι προετοιμασίες των επιχειρήσεων

Γενικά, οι επιχειρήσεις χρησιμοποιούν σε μικρό βαθμό το ευρώ και τείνουν να προετοιμάζονται με αργούς ρυθμούς.

α. Οι επιχειρήσεις χρησιμοποιούν σε μικρό βαθμό το ευρώ

Για μία επιχείρηση όπως και για κάποιον ιδιώτη, υφίσταται κάποια διαδικασία εκμάθησης της χρησιμοποίησης του ευρώ. Η πληρωμή, η είσπραξη, η τιμολόγηση σε ευρώ αποτελούν δοκιμές ευρωσυμβατότητας των διαρθρώσεων ΤΠ, λογιστικής και χρηματοοικονομικής λειτουργίας της επιχείρησης και εμπειρίες για να συνηθίσουν στο νέο νόμισμα. Κατά συνέπεια, είναι προς το συμφέρον όλων να αναπτυχθεί η χρήση του ευρώ πριν από το 2002. Οι περισσότεροι από τους παρατηρητές ανέμεναν ένα αποτέλεσμα τύπου «χιονοστιβάδας»: οι μεγάλες επιχειρήσεις θα ζητούσαν από τους υπεργολάβους να περάσουν στο ευρώ, που με τη σειρά τους θα ζητούσαν από τους προμηθευτές τους να πράξουν το ίδιο. Για διαφόρους λόγους, το αποτέλεσμα αυτό δεν ήρθε. Η χρησιμοποίηση του ευρώ από τις επιχειρήσεις, και κυρίως τις ΜΜΕ, εξακολουθεί να παραμένει συνολικά σε μέτρια επίπεδα.

Η Επιτροπή δημοσιεύει τακτικά έγγραφο στο οποίο αναλύεται η πορεία της χρησιμοποίησης του ευρώ στην Ευρώπη¹. Το ποσοστό χρησιμοποίησης του ευρώ στις πληρωμές των επιχειρήσεων γνώρισε σημαντική εξέλιξη τους τελευταίους μήνες και αντιπροσώπευε κατ' αξία, τον Απρίλιο 2000, λίγο περισσότερο από το 25%, σε αντίθεση με λίγο λιγότερο από 2% το τελευταίο τρίμηνο του 1999. Το αποτέλεσμα όμως αυτό είναι ελαφρώς παραπλανητικό: κατ' όγκον, οι πληρωμές σε ευρώ δεν αντιπροσωπεύουν παρά μόνο το 2,4% των πράξεων. Η σημαντική αυτή απόκλιση μεταξύ των πληρωμών σε όγκο και σε αξία οφείλεται κυρίως σε δύο παράγοντες:

- στην Ευρώπη παρατηρείται ένα άνευ προηγουμένου κύμα συγχωνεύσεων και εξαγορών, που μεταφράζεται σε αμοιβαίες αγορές τίτλων μεταξύ επιχειρήσεων οι οποίες συγχωνεύονται· οι πράξεις αυτές, όμως, εκφράζονται σε ευρώ·
- οι μεγάλες επιχειρήσεις αρχίζουν να μεταπηδούν στο ευρώ. Σε όλα τα συμμετέχοντα κράτη μέλη, οι μελέτες δείχνουν ότι η απόκλιση χρησιμοποίησης του ευρώ μεταξύ των μεγάλων επιχειρήσεων και των ΜΜΕ τείνει να διευρύνεται σημαντικά.

¹ Τριμηνιαία επιθεώρηση για την πορεία χρησιμοποίησης του ευρώ. Αριθ. 2. 12 Απριλίου 2000. http://europa.eu.int/comm/economy_finance/document/misc/euouse2_fr.pdf

τα στοιχεία αυτά επιβεβαιώνονται από τα αποτελέσματα ειδικής έρευνας από το Ευρωβαρόμετρο που πραγματοποιήθηκε για την Επιτροπή², σύμφωνα με την οποία 10% μόνο των επιχειρήσεων που ερωτήθηκαν τιμολογούν ήδη σε ευρώ και οι περισσότερες περιμένουν το τέλος της μεταβατικής περιόδου για να το πράξουν.

β. Οι επιχειρήσεις προετοιμάζονται με αργούς ρυθμούς

Σύμφωνα με μελέτη που δημοσιεύθηκε στις αρχές του έτους³, 20% των μεγάλων επιχειρήσεων της ζώνης ευρώ πραγματοποιούν όλες τις δραστηριότητές τους σε ευρώ και 40% μεταξύ των επιχειρήσεων αυτών επιθυμεί να πράξει το ίδιο το τρέχον έτος. Η προετοιμασία των ΜΜΕ είναι συγκριτικά πιο αργή. Μεταξύ εκείνων που περιελήφθησαν στην έρευνα Flash Ευρωβαρόμετρο, μόνο το 15% δηλώνουν ήδη σε θέση να πραγματοποιήσουν όλες τις πράξεις τους σε ευρώ, 25% προβλέπουν να μπορούν μέχρι το τέλος του 2001 και οι υπόλοιπες, δηλ. άνω του 50% των ΜΜΕ, θεωρούν ότι αυτό θα καταστεί εφικτό μόνο κατά το 2002. Είναι δύσκολο να εκτιμηθεί ο αριθμός των επιχειρήσεων που έχουν μεταπηδήσει λογιστικά στο ευρώ. Μία επιχείρηση είναι δυνατό να καθορίζει τις τιμές της και να εκδίδει τιμολόγια σε ευρώ διατηρώντας παράλληλα τις λογιστικές της καταστάσεις σε εθνικό νόμισμα. Οι εθνικές διοικήσεις υποθέτουν ότι οι επιχειρήσεις οι οποίες δηλώνουν τον ΦΠΑ τους σε ευρώ έχουν αλλάξει την τήρηση των λογιστικών τους καταστάσεων από εθνικό νόμισμα σε ευρώ. Στη βάση αυτή, μεταξύ 0,5% και περίπου 9% των επιχειρήσεων έχουν προσαρμόσει τη λογιστική τους σε ευρώ, ανάλογα με τη χώρα. Όσον αφορά τους τραπεζικούς λογαριασμούς των επιχειρήσεων της ζώνης ευρώ, οι στατιστικές της Επιτροπής δείχνουν μία σημαντική πρόοδο των λογαριασμών σε ευρώ (οι λογαριασμοί αυξήθηκαν κατ' όγκο μεταξύ τελευταίου τριμήνου του 1999 και πρώτου τριμήνου του 2000 από 0,6% σε 3,4%) και μία καθαρή επιτάχυνση της συχνότητας: ένας περίπου στους δέκα λογαριασμούς που ανοίγουν είναι σε ευρώ. Συνολικά, υπάρχει αναντίρρηση κίνηση προς τη σωστή κατεύθυνση, πλην όμως με αργούς ρυθμούς.

Βεβαίως, λόγω απουσίας κερμάτων και χαρτονομισμάτων, είναι λογικό οι στατιστικές των πληρωμών να εμφανίζουν χαμηλή χρησιμοποίηση του ευρώ. Ωστόσο, ο μικρός αριθμός των επιχειρήσεων που έχουν προσαρμόσει τη δραστηριότητά τους στο ευρωπαϊκό νόμισμα είναι συνολικά ανησυχητικός και μπορεί να σημαίνει:

- είτε, αισιόδοξη υπόθεση, μία στρατηγική προοδευτικής μετάβασης χρησιμοποιώντας ολόκληρη τη μεταβατική περίοδο·
- είτε μία καθυστέρηση στην προετοιμασία·
- είτε μία στρατηγική μετάβασης επικεντρωμένη στην 1η Ιανουαρίου 2002·
- είτε μία λανθασμένη στρατηγική, που στηρίζεται στην ιδέα ότι η μεταβατική περίοδος θα τερματισθεί στις 30 Ιουνίου 2002.

Τα αποτελέσματα της ανωτέρω έρευνας του Ευρωβαρόμετρου υπονοούν ότι οι δύο τελευταίες υποθέσεις χρησιμοποιούνται συχνότερα από τις ΜΜΕ. Έτσι, το 30% από αυτές θεωρεί ότι δεν είναι ακόμα καιρός να αρχίσουν τις προετοιμασίες και από το 48% που δηλώνει ότι διαθέτει πρόγραμμα δράσης, μόνο το ήμισυ έχει αρχίσει να θέτει σε εφαρμογή τα

² Έρευνα EOS Gallup που πραγματοποιήθηκε τον Μάιο-Ιούνιο 2000 σε δείγμα 2.819 ΜΜΕ της ζώνης ευρώ και της Ελλάδας.

³ «Η απάντηση της Ευρώπης στην ΟΝΕ», KPMG. www.kpmg.co.uk

μέτρα που έχουν θεσπιστεί. Η επιλογή της 1ης Ιανουαρίου 2002 ως ημερομηνίας μετάβασης πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο απόφασης που θα ληφθεί κατόπιν ωρίμου σκέψεως και ταιριάζει σε ορισμένα μόνο είδη επιχειρήσεων⁴. Πράγματι, υφίσταται σημαντικός κίνδυνος να προκληθεί συνωστισμός από πλευράς διαθεσιμότητας πόρων ΤΠ και λογιστικής, οι επιχειρήσεις δε που υιοθετούν την επιλογή αυτή διατρέχουν τον κίνδυνο να μην είναι έτοιμες εγκαίρως ή να πληρώσουν ακριβότερα για το ίδιο αγαθό ή υπηρεσία. Η επιλογή μίας ημερομηνίας μεταγενέστερης της 1ης Ιανουαρίου 2002 είναι νομικά αδύνατη: οι εθνικές νομισματικές μονάδες παύουν να υφίστανται από τα μεσάνυχτα της 31ης Δεκεμβρίου 2001. Οι εκστρατείες ενημέρωσης που είχαν οργανωθεί μεταξύ 1995 και 1998 για το χρονοδιάγραμμα μετάβασης στο ευρώ ανέφεραν την ημερομηνία της 30ης Ιουνίου 2002 ως τελευταία ημερομηνία της φάσης διπλής κυκλοφορίας. Το μήνυμα για την ημερομηνία αυτή έγινε κατανοητό, πλην όμως το περιεχόμενό του ερμηνεύθηκε λανθασμένα και συχνά - κυρίως από τις μικρές επιχειρήσεις - θεωρήθηκε ότι αντιστοιχούσε στο τέλος της μεταβατικής περιόδου.

Χρειάζεται συνεπώς περαιτέρω επικοινωνιακή προσπάθεια ώστε να πληροφορηθούν οι οικονομικοί παράγοντες την ακριβή κατάσταση του χρονοδιαγράμματος για την φυσική εισαγωγή του ευρώ και να συνειδητοποιήσουν την ύπαρξη μιας καταληκτικής ημερομηνίας στις 31 Δεκεμβρίου 2001 και την ανάγκη εντατικοποίησης των προετοιμασιών τους.

2. Η εξοικείωση των πολιτών με το ευρώ

Οι καταναλωτές θα ενταχθούν ταχέως σε ένα περιβάλλον ευρώ από τις πρώτες ημέρες του 2002. Θα πρέπει να βρουν τρόπους κατανόησης των τιμών και αξιών σε ευρώ, να αναγνωρίζουν τα νέα μέσα πληρωμών, να ενσωματώνουν την αξία τους και να είναι σίγουροι ότι η μετάβαση στο ευρώ δεν θα έχει επίπτωση στις τιμές. Η εκ των προτέρων απόκτηση πρακτικής εμπειρίας στη χρήση του ευρώ και η διπλή αναγραφή των τιμών και των αξιών είναι ορισμένα από τα μέτρα που κρίνονται αναγκαία για την προετοιμασία των καταναλωτών.

α. Η χρησιμοποίηση του ευρώ

Οι ιδιώτες μπορούν να έχουν λογαριασμούς και να πραγματοποιούν λογιστικές πληρωμές σε ευρώ. Η χρήση του ευρώ από ιδιώτες είναι γενικά χαμηλή, πλην όμως έχει τριπλασιαστεί μεταξύ τελευταίου τριμήνου 1999 και πρώτου τριμήνου 2000, από 0,8% σε 2,4% των πληρωμών κατ' όγκον στη ζώνη ευρώ. Σε αξία, οι πληρωμές σε ευρώ που πραγματοποιούν οι ιδιώτες - περιλαμβάνει επίσης τις αγορές χρηματοοικονομικών τίτλων και την πληρωμή διοδίων στους γαλλικούς αυτοκινητόδρομους- εγγίζει στο εξής το όριο του 10% (8,9%). Το ευρώ χρησιμοποιείται εξάλλου στο 13% των διασυνοριακών πληρωμών κατ' όγκο και σε περισσότερο από το 24% των πληρωμών κατ' αξία. Οι λογαριασμοί των ιδιωτών σε ευρώ παραμένουν ωστόσο ολιγάριθμοι (λιγότερο από 1% του συνολικού αριθμού στα περισσότερα συμμετέχοντα κράτη μέλη).

⁴ Υπάρχουν βέβαια ορισμένες περιπτώσεις στις οποίες η μετάβαση στο ευρώ στις 31 Δεκεμβρίου 2001 αποτελεί τη λιγότερο κακή επιλογή, για παράδειγμα στην περίπτωση λιανοπωλητών ή ΜΜΕ που είναι εξοπλισμένες με μονονομισματικά λογισμικά. Ωστόσο, και στην υπόθεση αυτή υπάρχει κίνδυνος και η όλη προετοιμασία να γίνει με τη δέουσα προσοχή.

Κατά μέσο όρο, 45% των τερματικών πληρωμής της ζώνης ευρώ⁵ ήταν τον Απρίλιο 2000 σε θέση να δεχθούν πληρωμές σε ευρώ. Η ένδειξη αυτή είναι σημαντική: με την απουσία κερμάτων και χαρτονομισμάτων, η προσαρμογή των τερματικών είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη των πληρωμών σε ευρώ (με εξαίρεση τη Γαλλία, υπάρχει μικρή χρησιμοποίηση επιταγών στη ζώνη ευρώ). Σε ορισμένες χώρες, ένα τερματικό μπορεί ωστόσο να είναι «ευρωσυμβατό» χωρίς να δέχεται στην πραγματικότητα πληρωμή σε ευρώ: ο έμπορος μπορεί να επιλέξει την απενεργοποίηση της λειτουργίας αυτής, που συμβαίνει ορισμένες φορές μετά από λανθασμένη χρησιμοποίηση (π.χ.: ποσά τιμολογημένα σε ευρώ αντί σε εθνικό νόμισμα ή το αντίστροφο). Τα τερματικά πληρωμής εξακολουθούν να μην έχουν προσαρμοσθεί στο ευρώ σε τρία κράτη μέλη (Αυστρία, Ιρλανδία και Κάτω Χώρες), γεγονός που εμποδίζει τον καταναλωτή να αποκτήσει πρακτική εμπειρία του ευρώ.

Η Επιτροπή υπενθυμίζει επίσης ότι το σημερινό επίπεδο τραπεζικών εξόδων που ισχύουν στις διασυνοριακές πληρωμές πρέπει να μειωθεί σημαντικά ώστε να υλοποιηθούν πλήρως τα πλεονεκτήματα από την ΟΝΕ. Σύμφωνα με την ανακοίνωσή της στις 31 Ιανουαρίου 2000 σχετικά με τις λιανικές πληρωμές στην εσωτερική αγορά, η Επιτροπή επιθυμεί να καταστούν οι διασυνοριακές πληρωμές ταχύτερες, με μικρό κόστος και να εκτυλίσσονται προσεχώς κατά τον ίδιο τρόπο όπως και οι εγχώριες πληρωμές.

Οι γαλλικές και βελγικές τράπεζες προετοιμάζουν τη μετάβαση των λογαριασμών των πελατών τους στο ευρώ (εκτός από την περίπτωση ρητής αντίθετης επιθυμίας) από τον Ιούλιο 2001.

Η αλλαγή αυτή των λογαριασμών συνεπάγεται επίσης, γενικά, τη μετάβαση των λογιστικών πληρωμών στο ευρώ. Οι καταναλωτές, οι οποίοι θα πρέπει να ενημερωθούν με κάθε διαφάνεια για τις σχετικές λεπτομέρειες, θα έχουν έτσι τη δυνατότητα να εξοικειωθούν ενεργά με το νέο νόμισμα από το δεύτερο εξάμηνο του 2001. Τα παραδείγματα αυτά θα πρέπει να γενικευθούν, δεδομένου ότι είναι προς το συμφέρον των τραπεζών να αποφύγουν μία αλλαγή τύπου «big-bang» που θα μπορούσε να προκαλέσει υπερβολική επιβάρυνση των συστημάτων τους και να δυσχεράνει την εξοικείωση των καταναλωτών με το ευρώ.

Η χρησιμοποίηση του ευρώ από τους πολίτες πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 2001 αποτελεί σημαντική προϋπόθεση για την επιτυχή εισαγωγή τραπεζογραμματίων και κερμάτων ευρώ. Οι κάτοχοι τερματικών θα ήταν χρήσιμο να ενθαρρυνθούν να επιταχύνουν τη διαδικασία μετατροπής στο ευρώ των τερματικών πληρωμής, τα οποία να είναι σε θέση από τεχνικής απόψεως να εκτελούν συναλλαγές σε πολλαπλά νομίσματα⁶ και να τονώσουν τη χρήση του ευρώ από τους εμπόρους και τους καταναλωτές. Θα πρέπει προς το σκοπό αυτό να μελετηθούν οι δυνατότητες υποκίνησης των πολιτών να χρησιμοποιούν συχνότερα τα διαθέσιμα μέσα πληρωμών σε ευρώ, ιδίως κατά το τελευταίο εξάμηνο του 2001.

β. Η διπλή αναγραφή τιμών και άλλων χρηματικών ποσών

Η Επιτροπή επέλεξε το 1998 την έκδοση σύστασης και όχι μια δέσμη κανόνων, επαφιόμενη στην αγορά να διασφαλίσει την ορθή ενημέρωση του καταναλωτή. Η προσέγγιση αυτή

⁵ Βλέπε το ανωτέρω τριμηνιαίο έγγραφο για την πορεία χρησιμοποίησης του ευρώ.

⁶ Οι πληρωμές με κάρτες έχουν τρεις πτυχές: τη διπλή εμφάνιση του ποσού στο τερματικό, τη διπλή αναγραφή του ποσού στην απόδειξη και την ίδια την πληρωμή. Πολλά τερματικά δεν παρέχουν τη δυνατότητα στους πελάτες να γνωρίζουν εάν η πληρωμή γίνεται όντως σε ευρώ· οι ενεχόμενες τράπεζες προβαίνουν αυτόματα στην μετατροπή, εφόσον χρειαστεί.

δικαιώθηκε από τα γεγονότα: η διπλή αναγραφή είναι ευρέως διαδεδομένη στο σύνολο των συμμετεχόντων κρατών. Σύμφωνα με μελέτη που πραγματοποιήθηκε για λογαριασμό της Επιτροπής⁷, 60% των βέλγων εμπόρων, 40% των ισπανών εμπόρων, 47% των γερμανών εμπόρων, 41% των γάλλων εμπόρων, 81% των λουξεμβούργιων εμπόρων, 70% των φινλανδικών καταστημάτων τροφίμων, 42% των αυστριακών σουπερμάρκετ και 31% των πορτογάλων εμπόρων προβαίνουν σε διπλή αναγραφή των τιμών για όλα ή μερικά από τα προϊόντα τους. Στην Ιρλανδία, η «emu business awareness campaign»⁸ εκτιμά σε 30% το ποσοστό των ιρλανδικών επιχειρήσεων που εφαρμόζουν τη διπλή αναγραφή των τιμών.

Η μόνη χώρα η οποία έχει θεσπίσει γενική νομοθεσία στο θέμα αυτό είναι η Αυστρία, στην οποία η διπλή αναγραφή θα είναι υποχρεωτική από την 1η Οκτωβρίου 2001, με την επιβολή προστίμου σε περίπτωση παράβασης⁹. Ο νόμος προβλέπει ωστόσο αρκετές εξαιρέσεις, κυρίως για τα καταστήματα που απασχολούν λιγότερα από δέκα άτομα καθώς και τα πρατήρια καυσίμων. Στις Κάτω Χώρες, μία εθνική συμφωνία προβλέπει την γενικευμένη διπλή αναγραφή εκ μέρους των εμπόρων από τον Ιούλιο 2001. Σε όλα τα συμμετέχοντα κράτη μέλη τα μεγάλα καταστήματα προβαίνουν σε διπλή αναγραφή των τιμών.

Αρχίζουν ωστόσο να υπάρχουν ερωτηματικά όσον αφορά την πραγματική αποτελεσματικότητα της διπλής αναγραφής: φαίνεται ότι ο καταναλωτής δεν δίνει μεγάλη προσοχή στην τιμή σε ευρώ¹⁰. Το γεγονός αυτό προκαλεί σκέψεις για τα μέσα που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ώστε να καταστεί αποτελεσματικότερη η εξοικείωση των καταναλωτών με το ευρώ μέσω της αναγραφής. Ορισμένα κράτη, όπως η Γαλλία, εξετάζουν την αντιστροφή της σειράς διπλής αναγραφής (βασική τιμή σε ευρώ, ισοτιμία σε εθνικό νόμισμα) κατά το τελευταίο εξάμηνο του 2001. Η Επιτροπή θα αντιμετωπίσει το θέμα αυτό σε σύσταση την οποία θα υποβάλει το φθινόπωρο του τρέχοντος έτους.

γ. Τα άτομα που «κινδυνεύουν να αποκλειστούν από τις ροές πληροφοριών»

Η Επιτροπή συνεργάζεται στενά με τις ενώσεις που εκπροσωπούν άτομα τα οποία διατρέχουν τον κίνδυνο να αποκλειστούν από την παροχή πληροφοριών (ηλικιωμένοι, οικονομικά και κοινωνικά μειονεκτούντες, τυφλοί και άτομα με μειωμένη όραση, κωφοί και άτομα με μειωμένη ακοή, άτομα με διανοητικές και κινητικές μειονεξίες καθώς και διακινούμενοι) στο πλαίσιο του προγράμματος «το ευρώ χωρίς δυσκολία».

Η Ευρωπαϊκή Ένωση συμμετείχε ειδικότερα από την αρχή στις εργασίες της Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας για τον καθορισμό των τεχνικών προδιαγραφών των κερμάτων και χαρτονομισμάτων του ευρώ. Μία ad hoc κοινοτική χρηματοδότηση επέτρεψε την υλοποίηση πολλών δράσεων, όπως την έκδοση ενημερωτικών φυλλαδίων σε braille και με μεγάλους χαρακτήρες, καθώς και αρκετά άλλα ακουστικά μέσα και εργαλεία πληροφορικής, όπως επίσης παιχνίδια ή συναφή μέσα πληροφόρησης προσαρμοσμένα στη συγκεκριμένη μειονεξία. Τα κράτη μέλη οργανώνουν επίσης την κατάρτιση εκπαιδευτών, με τη βοήθεια της Επιτροπής. Τα νομισματοκοπεία βρίσκονται επίσης σε επαφή με τις διάφορες εθνικές ενώσεις τυφλών και ατόμων με μειωμένη όραση. Ορισμένα από αυτά, όπως το Βασιλικό Νομισματοκοπείο του Βελγίου ή το Νομισματοκοπείο

⁷ Deloitte&Touche. Μελέτη που πραγματοποιήθηκε για λογαριασμό της Γενικής Διεύθυνσης Υγείας και Προστασίας των Καταναλωτών.

⁸ Βλ. www.emuaware.forfas.ie

⁹ Πρόστιμο 200.000 αυστριακών σελινίων, ή 14.535,57 € (ανώτατο ποσό).

¹⁰ Σύμφωνα με το Ευρωβαρόμετρο αριθ. 52, οι περισσότεροι καταναλωτές δεν κοιτάζουν τις τιμές σε ευρώ.

της Παρισίων, έχουν πραγματοποιήσει ειδικές δράσεις πληροφόρησης ή έχουν παράγει διάφορα εργαλεία ενημέρωσης σχετικά με το ευρώ.

Για το σύνολο των ομάδων αυτών του πληθυσμού έχουν επινοηθεί εργαλεία εκπαίδευσης και πληροφόρησης καθώς και διδακτικές μέθοδοι στο πλαίσιο του κοινοτικού προγράμματος «το ευρώ χωρίς δυσκολία». Αφού δοκιμάστηκαν σε πιλοτικές περιοχές (και ιδίως στις πλέον απομακρυσμένες), τα μέσα αυτά είναι πλέον στη διάθεση των κρατών μελών. Ορισμένα από αυτά (Γαλλία, Ιταλία, Βέλγιο) έχουν θεσπίσει σε συνεργασία με την Επιτροπή μεγάλης κλίμακας ενημερωτικά προγράμματα που απευθύνονται στις ενδιαφερόμενες ομάδες ατόμων. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα δήλωσε ότι θα στηριζόταν στα δίκτυα αυτά για να διαδώσει τις σχετικές πληροφορίες περί των κερμάτων και χαρτονομισμάτων. Στο πλαίσιο αυτό, θα τυπώσει τον Οκτώβριο 2000 εκπαιδευτικά πακέτα (αποτελούμενα από χαρτονομίσματα τυπωμένα μόνο στη μια όψη με την ένδειξη «άνευ αξίας») προοριζόμενα για τους εκπαιδευτές ομάδων του πληθυσμού με αισθητήριες ή διανοητικές μειονεξίες. Παρόμοιες ενέργειες θα ήταν χρήσιμο να πραγματοποιηθούν και για τα κέρματα, ούτως ώστε τα απαραίτητα μέσα για την υλοποίηση των ενεργειών πρακτικής εξάσκησης να είναι διαθέσιμα από την αρχή του έτους 2001.

Οι ενέργειες υπέρ των ατόμων τα οποία διατρέχουν τον κίνδυνο να αποκλειστούν από την παροχή πληροφοριών θα πρέπει να ενταθούν το 2001 ώστε να καταστεί δυνατή η ικανοποίηση των ειδικών αναγκών των συγκεκριμένων ομάδων του πληθυσμού.

B. Η προετοιμασία των δημοσίων διοικήσεων

1. Εθνικό επίπεδο

Οι δημόσιες διοικήσεις έχουν γενικά κάνει τις επιλογές τους όσον αφορά τη μετάβαση πριν από την εισαγωγή του ευρώ. Η μεγάλη πλειοψηφία των κρατών μελών έχει επιτρέψει την προαιρετική χρησιμοποίηση του ευρώ από τον Ιανουάριο 1999 για όλες σχεδόν τις χρηματοοικονομικές πράξεις και τις καταστάσεις που δημοσιεύονται για τις δημόσιες αρχές.

Όλα τα κράτη μέλη που συμμετείχαν εξ αρχής στη ζώνη ευρώ επιτρέπουν από το 1999 στις επιχειρήσεις να χρησιμοποιούν το ευρώ για να εκφράζουν το μετοχικό τους κεφάλαιο, να τηρούν τους λογαριασμούς τους, να υποβάλλουν φορολογικές δηλώσεις και να προβαίνουν σε πληρωμές φόρων, να καταβάλλουν τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης και να ικανοποιούν τις από το νόμο προβλεπόμενες απαιτήσεις όσον αφορά τη δημοσιότητα των καταστάσεών τους.

Όσον αφορά τις δηλώσεις κοινωνικής ασφάλισης που υποβάλλουν οι επιχειρήσεις, τα περισσότερα κράτη μέλη δέχονται να υποβάλλονται σε ευρώ από το 1999, εκτός από την Ισπανία και τις Κάτω Χώρες.

Οι πολίτες μπορούν από το 1999 να πληρώνουν τους φόρους τους σε ευρώ σε όλα τα κράτη μέλη. Έχουν επίσης τη δυνατότητα να υποβάλλουν φορολογικές δηλώσεις σε ευρώ από το 1999 στο Βέλγιο, στο Λουξεμβούργο, στην Αυστρία, στις Κάτω Χώρες, και κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις, στην Ιταλία, στη Φινλανδία και την Πορτογαλία.

Οι δημόσιες διοικήσεις έχουν επιλέξει τη μετάβαση των λογαριασμών τους στο ευρώ κατά το τέλος μόνο της μεταβατικής περιόδου. Ωστόσο, το Λουξεμβούργο και η Ελλάδα καταρτίζουν

τους κρατικούς προϋπολογισμούς για το 2001 σε ευρώ. Η Ελλάδα θα εισαγάγει τα τραπεζογραμμάτια και χαρτονομίσματα σε ευρώ συγχρόνως με τα άλλα κράτη μέλη της ζώνης ευρώ· ως εκ τούτου διαθέτει μικρότερο χρόνο για να ολοκληρώσει τις προετοιμασίες της.

Οι δημόσιες αρχές πρέπει να λάβουν μεγάλο αριθμό αποφάσεων όσον αφορά, μεταξύ άλλων, την προσαρμογή του εξοπλισμού που χρησιμοποιείται από το κοινό στις καθημερινές επαφές με τις διοικήσεις και την προσαρμογή των μετατρεπόμενων ποσών, τα οποία συνήθως στρογγυλοποιούνται σε εθνικές νομισματικές μονάδες. Τα ποσά αυτά πρέπει να προσαρμοσθούν με τρόπο που να συνεχίσουν να χρησιμοποιούνται εύκολα από τους πολίτες με την κατάλληλη στρογγυλοποίηση. Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι αποφάσεις αυτές απαιτούν τη θέσπιση νομοθετικών πράξεων, που πρέπει να πραγματοποιηθεί το συντομότερο ώστε να καταστεί δυνατή η έγκαιρη εφαρμογή τους.

Επίσης, οι δημόσιες διοικήσεις στα κράτη μέλη αυξάνουν προοδευτικά τη χρήση του ευρώ στις δραστηριότητές τους και στις σχέσεις τους με επιχειρήσεις και πολίτες. Στη Γαλλία, για παράδειγμα, όλες οι δημόσιες συμβάσεις με ισχύ μετά το 2001 συνάπτονται σε ευρώ από την 1η Ιουλίου 2000· η ίδια ρύθμιση έχει προταθεί και για τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης από τον Ιανουάριο 2001.

Ο ρόλος του δημόσιου τομέα είναι σημαντικός στην πληροφόρηση που παρέχεται, ιδίως προς τις ΜΜΕ, οι προετοιμασίες των οποίων πρέπει να επιταχυνθούν ενόψει της μετάβασης στο ενιαίο νόμισμα. Φαίνεται ότι είναι αναγκαία η περαιτέρω ενίσχυση της εξοικείωσης των ΜΜΕ, μεταξύ άλλων, με πρακτικές πληροφορίες όσον αφορά την αλλαγή των κερμάτων και χαρτονομισμάτων, καθώς επίσης και για το τι σημαίνει το τέλος της μεταβατικής περιόδου και ποιες θα είναι οι πρακτικές και οι νομικές επιπτώσεις. Επίσης, πρέπει να δοθεί έμφαση στο γεγονός ότι οι προετοιμασίες είναι δυνατόν να διαρκέσουν περισσότερο και να είναι πολύπλοκότερες από ό,τι είχε αρχικά υποθεθεί, έτσι ώστε να χρειάζονται οι κατάλληλες ενέργειες το συντομότερο δυνατόν για να αποφευχθούν επαχθείς συνωστισμοί στο τέλος του 2001. Οι έγκαιρες προετοιμασίες θα ενισχύσουν την ανταγωνιστική θέση των ΜΜΕ, ενώ η μετάβαση μπορεί να αποτελέσει ευκαιρία γενικότερης βελτίωσης, π.χ. «ηλεκτρονικό επιχειρείν». Γενικά, οι ΜΜΕ θα πρέπει να διαθέτουν στρατηγικό σχέδιο πριν από το τέλος του 2000.

Ένας τομέας στον οποίο πρέπει να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή οι δημόσιες αρχές στις επικοινωνιακές τους προσπάθειες είναι οι λογαριασμοί των επιχειρήσεων. Η Επιτροπή έχει ενημερώσει και εξακολουθεί να ενημερώνει τους εκπροσώπους του λογιστικού κλάδου για τις επιπτώσεις της μετάβασης στο ευρώ, από άποψη νομισματικής νομοθεσίας. Τα κράτη μέλη πρέπει από την πλευρά τους να εντείνουν τις επικοινωνιακές τους επαφές με τους εκπροσώπους του λογιστικού κλάδου.

Ενώ η μετάβαση στο ευρώ αποτελεί αρμοδιότητα του κάθε κράτους μέλους, η αμοιβαία ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών βοηθά στην αντιμετώπιση προβλημάτων τα οποία είναι ουσιαστικά κοινά σε όλα τα κράτη μέλη. Αυτός είναι ο σκοπός της δημιουργίας ενός δικτύου δημοσίων διοικήσεων που η Επιτροπή οργανώνει τα τελευταία χρόνια και θα αποτελέσει ένα φόρουμ για τους εθνικούς υπαλλήλους οι οποίοι είναι επιφορτισμένοι με την μετάβαση των δημοσίων διοικήσεων στο ευρώ. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή έχει εκπονήσει ένα εργαλείο εξωτερικού δικτύου (extranet). Το εργαλείο αυτό (Communication and Information Resource Centre Administrator, CIRCA) χρησιμεύει ως προστατευόμενο σύστημα τεκμηρίωσης και διαβούλευσης και διευκολύνει την άτυπη κοινοποίηση εγγράφων

εργασίας και επισήμων εγγράφων και για την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των μελών του δικτύου των δημοσίων διοικήσεων.

Οι δημόσιες διοικήσεις θα πρέπει να εξετάζουν συνεχώς την καταλληλότητα των επιλογών τους και των προετοιμασιών τους όσον αφορά τη μετάβαση στο ενιαίο νόμισμα, να πρέπει να εντείνουν τις επικοινωνιακές τους προσπάθειες ώστε να επιταχυνθεί η προετοιμασία των ΜΜΕ για την έλευση του ευρώ και να καταστούν σαφείς οι νομικές τους υποχρεώσεις στο τέλος της μεταβατικής περιόδου.

Θα πρέπει να εξακολουθήσουν να επωφελούνται από την αμοιβαία ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών.

2. Η προετοιμασία της τοπικής αυτοδιοίκησης

Λόγω της καθημερινής τους επαφής με τον πολίτη, οι τοπικές αρχές παίζουν ουσιαστικό ρόλο στην επιτυχή μετάβαση στο ευρωπαϊκό νόμισμα. Για να δώσει μία εικόνα της κατάστασης στην οποία βρίσκεται η προετοιμασία τους ενόψει της εισαγωγής του ευρώ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανέλαβε σε συνεργασία με την Επιτροπή των Περιφερειών έρευνα στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης¹¹. Η αποστολή των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης είναι διπλή: πρέπει να προετοιμασθούν οι ίδιοι ενόψει του ευρώ και να συμβάλουν στην ορθή προετοιμασία των πολιτών, μέσω ενεργειών κατάρτισης και επικοινωνίας προς τον σκοπό αυτό.

α. Προετοιμασία για το ευρώ

Οι τοπικές αρχές πρέπει ιδίως να εκπαιδεύσουν το προσωπικό τους, να προσαρμόσουν τα συστήματα πληροφορικής και λογιστικής και να είναι έτοιμες να δεχθούν πληρωμές και φορολογικές δηλώσεις σε ευρώ.

Εκπαίδευση του προσωπικού για την εξοικείωση με το ευρώ. 64% των τοπικών αρχών του δείγματος έχουν οργανώσει ήδη ενέργειες κατάρτισης του προσωπικού τους. Οι περισσότερες τοπικές αρχές που δεν το έχουν πράξει ακόμα σχεδιάζουν στην πλειοψηφία τους (54%) να προβούν σε τέτοιου είδους ενέργειες κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2001, οργανώνοντας κυρίως ειδικευμένα μαθήματα ανάλογα με τις ανάγκες των ενδιαφερομένων (54%).

Προσαρμογή των συστημάτων ΤΠ στο ευρώ. Περισσότερο από το ήμισυ των τοπικών αρχών του δείγματος δηλώνουν ότι διαθέτουν «ευρωσυμβατά» λογισμικά, αποτέλεσμα ιδιαίτερα υψηλό που θέτει το ερώτημα κατά πόσον ανταποκρίνεται σε μία πραγματική προσπάθεια προσαρμογής των εργαλείων ΤΠ ή σε έλλειψη συνειδητοποίησης του προβλήματος. Ποσοστό ίσο περίπου με το ένα πέμπτο σκοπεύει να προσαρμόσει τον εξοπλισμό μέχρι το τέλος του πρώτου εξαμήνου του 2001. Άνω του ενός τετάρτου σκοπεύει να προβεί στην προσαρμογή αυτή την τελευταία στιγμή (το τελευταίο εξάμηνο του 2001). Ο βαθμός προετοιμασίας τείνει να αυξάνεται σημαντικά με το μέγεθος του οργανισμού. Οι τοπικές διοικήσεις που δεν έχουν

¹¹ Βάσει ενός γραπτού ερωτηματολογίου που διανεμήθηκε μεταξύ 15 Μαρτίου και 15 Απριλίου 2000 στους φορείς από τους οποίους προέρχονται τα 222 μέλη της Επιτροπής Περιφερειών. Το υπό μελέτη δείγμα περιλαμβάνει περισσότερους από 80 εκατομμύρια κατοίκους της ζώνης ευρώ (δηλ. αφορά περισσότερο από το 1/4 των δημοτών) και ο συνολικός προϋπολογισμός ανέρχεται σε 173 περίπου δισεκατ. ευρώ.

ακόμη αρχίζει την προσαρμογή των εξοπλισμών τους διατρέχουν ένα σοβαρό κίνδυνο: σύμφωνα με τις εταιρίες πληροφορικής, μόνο η ενημέρωση των αρχείων μπορεί να διαρκέσει από ένα μήνα έως ένα έτος, χωρίς να ληφθεί υπόψη ο χρόνος που είναι αναγκαίος για την ενημέρωση των λογισμικών και την κατάρτιση του προσωπικού στα νέα εργαλεία. Οι οργανισμοί οι οποίοι επιλέγουν να προσαρμόσουν τον εξοπλισμό τους κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2001 (δηλ. ποσοστό λίγο μεγαλύτερο από το 1/4) κινδυνεύουν να συναντήσουν πρακτικές δυσκολίες.

Χρησιμοποίηση του ευρώ στη λογιστική. Η ημερομηνία που έχει επιλεγεί συμπίπτει γενικά με εκείνη της μετάβασης της εθνικής διοίκησης. Εννέα στις δέκα τοπικές αρχές του δείγματος σχεδιάζουν την αλλαγή των λογαριασμών τους σε ευρώ την τελευταία ημέρα (1η Ιανουαρίου 2002), χωρίς σημαντική διάκριση ανάμεσα στο μέγεθος ή το είδος της τοπικής αρχής. Στο μοναδικό κράτος μέλος στο οποίο είναι δυνατόν να υπάρχει νωρίτερα πρόοδος είναι το Λουξεμβούργο, το οποίο αποφάσισε να ψηφίσει τον προϋπολογισμό του 2001 σε ευρώ, γεγονός που θα υποκινήσει αναμφίβολα και ορισμένες τοπικές αρχές να πράξουν το ίδιο. Μερικές από τις τοπικές διοικήσεις καταρτίζουν τους προϋπολογισμούς τους σε εθνικό νόμισμα και σε ευρώ, διατηρώντας παράλληλα τη λογιστική σε εθνικές νομισματικές μονάδες.

Αποδοχή φορολογικών δηλώσεων και πληρωμών σε ευρώ. Οι περισσότερες από τις τοπικές αρχές του δείγματος δέχονται τη διεκπεραίωση των δύο αυτών πράξεων σε ευρώ. Το ποσοστό αποδοχής τείνει να αυξάνεται σημαντικά με το μέγεθος της τοπικής αρχής. 58% δέχονται πληρωμές σε ευρώ¹² από την έναρξη του τρίτου σταδίου της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (άνω του 76% εάν ληφθεί υπόψη ο σταθμικός μέσος). Εκείνες που δεν δέχονται ακόμα πράξεις σε ευρώ περιμένουν γενικά την 1η Ιανουαρίου του 2002 για να το πράξουν, επιλογή την οποία ακολουθούν περίπου μία τοπική αρχή στις τρεις¹³.

β. Προετοιμασία του κοινού για το ευρώ

Περισσότερο από το ήμισυ των τοπικών αρχών έχουν αναπτύξει δράσεις επικοινωνίας και ενημέρωσης για το ευρώ που απευθύνονται στο σύνολο των δημοτών τους και ποσοστό μεγαλύτερο από το 1/3 έχει επίσης αναλάβει δράση υπέρ ορισμένων κατηγοριών του πληθυσμού.

Οι εκστρατείες ενημέρωσης του κοινού. Ο παράγων μέγεθος παίζει και εδώ αποφασιστικό ρόλο: εάν το 55% των τοπικών αρχών έχουν ήδη οργανώσει δημόσιες ενέργειες ενημέρωσης για το ευρώ, το ποσοστό αυτό ανέρχεται περίπου σε 90% σε σταθμικό μέσο σε συνάρτηση με τον πληθυσμό. Οι ενέργειες που έχουν τεθεί σε εφαρμογή είναι κυρίως τριών ειδών: διανομή επεξηγηματικών φυλλαδίων (από το 37% των τοπικών αρχών), αφίσες (από το 14%) και οργάνωση δημόσιων ομιλιών (από το 29%).

¹² Από τον κανονισμό σχετικά με το νομικό καθεστώς του ευρώ προκύπτει ότι μια τοπική αρχή μπορεί να αρνηθεί επιταγή σε ευρώ κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου. Οι πολίτες έχουν αντίθετα πάντα τη δυνατότητα να δώσουν εντολή εμβάσματος σε ευρώ από το λογαριασμό τους υπέρ κάποιας τοπικής διοικητικής αρχής.

¹³ Η άρνηση των πληρωμών σε ευρώ δεν φαίνεται να υπαγορεύεται από τεχνικούς λόγους: το ποσοστό των τοπικών αρχών που έχουν προσαρμόσει τα λογισμικά τους στο ευρώ είναι περίπου το ίδιο μεταξύ εκείνων που δέχονται το ευρώ και εκείνων που δεν το δέχονται. Οι τοπικές αρχές υστερούν γενικά των εθνικών αρχών στο θέμα της αποδοχής πληρωμών σε ευρώ, εφόσον το σύνολο των συμμετεχόντων κρατών μελών δέχεται πληρωμές σε ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 1999.

Οι εκστρατείες ενημέρωσης που επικεντρώνονται σε ειδικές ομάδες του πληθυσμού. Η προστιθέμενη αξία των εκστρατειών ενημέρωσης των τοπικών αρχών είναι ιδιαίτερα προφανής στο σημείο αυτό: οι τοπικές αρχές είναι συχνά οι μόνες που έχουν άμεση και τακτική επαφή με τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού (άστεγοι, ηλικιωμένοι, κλπ.) και διαθέτουν σαφή γνώση των αναγκών ενημέρωσης ορισμένων κατηγοριών του κοινού (έμποροι, κλπ.). Άνω του ενός τρίτου των τοπικών αρχών έχει αναλάβει τέτοιου είδους ενέργειες (84% σε μέσο σταθμικό όρο). Οι βασικοί αποδέκτες των εξειδικευμένων μέτρων είναι τα σχολεία (26%), ακολουθούν οι ηλικιωμένοι (21%) και οι έμποροι (18%). Οι τοπικές αρχές οι οποίες δεν έχουν ακόμη αρχίσει τέτοιου είδους ενέργειες που να απευθύνονται σε συγκεκριμένα τμήματα του πληθυσμού σχεδιάζουν να το πράξουν κυρίως κατά τη διάρκεια του δευτέρου εξαμήνου 2001 (17%, έναντι 12% για το πρώτο εξάμηνο του 2001 και 7% για το δεύτερο εξάμηνο του 2000).

Τα κράτη μέλη θα ήταν χρήσιμο να στηρίζουν τις προσπάθειες ενημέρωσης των τοπικών αρχών που παίζουν σημαντικό ρόλο στην προετοιμασία του κοινού για το ευρώ.

II. ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ ΚΑΙ ΚΕΡΜΑΤΩΝ ΕΥΡΩ

A. Κέρματα ευρώ και καταπολέμηση παραχάραξης χαρτονομισμάτων και κερμάτων

1. Προετοιμασία των κερμάτων ευρώ

α. Παραγωγή κερμάτων και χαρτονομισμάτων ευρώ

Ο στόχος για την παραγωγή κερμάτων ευρώ στα δώδεκα κράτη μέλη της ζώνης ευρώ μέχρι το τέλος του 2001 είναι 50,3 δισεκατ. κέρματα. Κάθε κράτος μέλος παράγει τα δικά του κέρματα, εκτός από το Λουξεμβούργο που έχει αναθέσει την παραγωγή των κερμάτων του σε ευρώ στο Ολλανδικό Νομισματοκοπείο. Η παραγωγή άρχισε σε μαζική κλίμακα το 1999. Μέχρι το τέλος Μαΐου του 2000 είχε παραχθεί το 39% περίπου του όγκου που είχε τεθεί ως στόχος για το τέλος του 2001. Τα κράτη μέλη ακολουθούν διαφορετικά χρονοδιαγράμματα στην παραγωγή τους με αποτέλεσμα ορισμένες χώρες να προηγούνται των υπολοίπων. Όλα τα εξαρχής συμμετέχοντα κράτη θεωρούν ότι η παραγωγή συμβαδίζει με τους στόχους που έχουν τεθεί. Η Ελλάδα αρχίζει την παραγωγή τραπεζογραμματίων και κερμάτων μετά την έκδοση απόφασης του Συμβουλίου, στις 19 Ιουνίου 2000, με την οποία η Ελλάδα υιοθετεί το ενιαίο νόμισμα από την 1η Ιανουαρίου 2001.

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, η παραγωγή χαρτονομισμάτων ευρώ άρχισε τον Ιούλιο 1999. Μέχρι το 2001 θα έχουν τυπωθεί περίπου 14,5 δισεκατ. χαρτονομίσματα σε δώδεκα (συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας) νομισματοκοπεία της ζώνης ευρώ.

β. Ποιότητα των κερμάτων ευρώ

Μεγάλες προσπάθειες έχουν καταβληθεί ώστε να δοθούν στα κέρματα ευρώ όσο το δυνατόν περισσότερο ασφαλή χαρακτηριστικά τόσο στις συναλλαγές που γίνονται ιδιοχείρως όσο και κατά τη χρησιμοποίηση αυτόματων μηχανών πώλησης και έχει καθιερωθεί στενός διάλογος με τον κλάδο κατασκευής των αυτόματων μηχανών πώλησης, τις οργανώσεις των τυφλών και τους καταναλωτές. Ειδικότερα, οι διαβουλεύσεις με τους τελικούς χρήστες επέτρεψαν την προσαρμογή των τεχνικών χαρακτηριστικών, τη διευκόλυνση της αναγνώρισης των κερμάτων, καθώς και την κατάργηση της χρήσης νικελίου για να αποφευχθούν τυχόν

αλλεργικές ασθένειες. Όσον αφορά την χρήση στις μηχανές, δηλώνεται με βεβαιότητα ότι τα κέρματα είναι ασφαλέστερα σε σχέση με τα αντίστοιχα κυκλοφορούντα εθνικά κέρματα. Αυτό οφείλεται στο συνδυασμό ασφαλέστερης σύνθεσης υλικών με προδιαγραφές οι οποίες είναι λεπτομερέστερες και συνολικά αυστηρότερες σε σύγκριση με τα παραδοσιακά νομίσματα.

Επιπλέον των προδιαγραφών για τα νομίσματα του ευρώ που ορίζει ο κανονισμός αριθ. 975/98 του Συμβουλίου, όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό αριθ. 423/99¹⁴, τα συμμετέχοντα κράτη μέλη έχουν συμφωνήσει για ορισμένες κοινές λεπτομερείς προδιαγραφές με σκοπό την ομαλή χρήση των κερμάτων σε αυτόματες μηχανές πώλησης σε ολόκληρη τη ζώνη ευρώ, ανεξάρτητα από το νομισματοκοπείο στο οποίο έχουν παραχθεί. Οι λεπτομερείς αυτές προδιαγραφές περιλαμβάνουν τιμές και αυστηρά όρια ανοχής για όλες τις παραμέτρους που παρέχουν τη δυνατότητα αναγνώρισης των κερμάτων από τις μηχανές αυτές.

Για την εφαρμογή των εν λόγω προδιαγραφών, τα κράτη μέλη συμφώνησαν από κοινού με την ΕΚΤ για ένα σύστημα ποιοτικής διαχείρισης που θα εξασφαλίζει σταθερή υψηλή ποιότητα στην παραγωγή των κερμάτων ευρώ. Η ΕΚΤ έχει αναλάβει ενεργό ρόλο στην υλοποίηση του συστήματος.

Βάσει του συστήματος, εφαρμόζονται κοινές διαδικασίες για τον έλεγχο τόσο των κερμάτων όσο και των μητρώων· κάθε νομισματοκοπείο έχει θεσπίσει ρυθμίσεις ποιοτικού ελέγχου που διέπουν την παραγωγή του. Η ΕΚΤ επιβλέπει την ποιότητα των παραγόμενων κερμάτων ευρώ, διενεργεί επισκέψεις επιθεώρησης του συστήματος ποιοτικής διαχείρισης στα νομισματοκοπεία, διεξάγει αναλύσεις των σχετικών στοιχείων, προετοιμάζει τακτικές εκθέσεις για την ποιότητα των παραγόμενων κερμάτων και ειδοποιεί τις εθνικές αρχές και τους υπουργούς της ζώνης ευρώ σε περίπτωση εμμονής σοβαρού προβλήματος ποιότητας.

Το σύστημα ποιοτικής διαχείρισης εκπονήθηκε το πρώτο εξάμηνο του 1999 και τέθηκε στη συνέχεια σε εφαρμογή· οι εκθέσεις επιβεβαιώνουν ότι τα κέρματα ευρώ που έχουν παραχθεί μέχρι τώρα πληρούν τα απαιτούμενα πρότυπα ποιότητας.

γ. Προσαρμογή των αυτόματων μηχανών πώλησης

Οι αυτόματες μηχανές πώλησης πρέπει να προσαρμοσθούν για να λειτουργούν με κέρματα ευρώ από τις αρχές του 2002. Τα κράτη μέλη συμφώνησαν να βοηθήσουν τη βιομηχανία κατασκευής των μηχανών αυτών με διάφορα μέτρα. Αρχικά, δημιουργήθηκαν έξι κέντρα δοκιμών, στη Φινλανδία, τη Γαλλία, τη Γερμανία (Mainz και Αμβούργο), τις Κάτω Χώρες και την Ισπανία για να συγκεντρώνονται οι μετρήσεις και οι έλεγχοι εξουσιοδοτημένων μελών του κλάδου που χρησιμοποιεί τα νομίσματα για να επιτρέψει στους κατασκευαστές και χρήστες των συστημάτων αναγνώρισης των νομισμάτων να δοκιμάζουν στον ίδιο χώρο νομίσματα που παράγονται σε όλα τα νομισματοκοπεία της ζώνης ευρώ. Τα κέντρα δοκιμών άρχισαν να λειτουργούν από το καλοκαίρι του 1999.

Δεύτερον, τα κράτη μέλη συμφώνησαν να δανείζουν δείγματα νομισμάτων ευρώ και/ή πάσης φύσεως κερμάτων ευρώ σε επιχειρήσεις οι οποίες κατασκευάζουν μηχανήματα αναγνώρισης κερμάτων και άλλου είδους συσκευές που λειτουργούν με κέρματα, για τη δοκιμή και

¹⁴ ΕΕ αριθ. L 139, 11.5.1998, σελ. 6-8 και ΕΕ αριθ. L 52, 27.2.1999, σελ. 2 και 3.

προσαρμογή του εξοπλισμού τους στις εγκαταστάσεις τους που βρίσκονται στην Κοινότητα. Οι σχετικές συμφωνίες περιλαμβάνουν χρηματικές εγγυήσεις και αυστηρούς κανόνες ασφάλειας για την προστασία των δειγμάτων και των εμπιστευτικών πληροφοριών.

δ. Συλλεκτικά και αναμνηστικά νομίσματα

Το Συμβούλιο επιβεβαίωσε ότι πρέπει να συνεχισθούν οι παραδόσεις έκδοσης συλλεκτικών νομισμάτων, δεδομένου ότι δίνουν έκφραση σε πολιτιστικές και τοπικές αξίες και παραδόσεις. Για να εξασφαλισθεί η ομαλή συνέχιση και ανάπτυξη των παραδόσεων, τα κράτη μέλη συμφώνησαν σε ορισμένους κοινούς κανόνες. Τα συλλεκτικά κέρματα θα αποτελούν νόμιμο χρήμα μόνο στη χώρα η οποία τα εκδίδει· ωστόσο, οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να θεσπίσουν προσωρινές ρυθμίσεις μέσω των οποίων οι κάτοχοι συλλεκτικών κερμάτων ευρώ που εκδίδονται στα άλλα κράτη μέλη της ζώνης ευρώ μπορούν να λαμβάνουν την ονομαστική αξία των κερμάτων αυτών. Για να εξασφαλισθεί η εύκολη αναγνώρισή τους από τα κέρματα ευρώ που προορίζονται για κυκλοφορία, τα συλλεκτικά νομίσματα πρέπει να διαφέρουν στην ονομαστική αξία, τις παραστάσεις και ορισμένα άλλα φυσικά χαρακτηριστικά. Η ταυτότητα του εκδίδοντος κράτους μέλους πρέπει να είναι σαφώς και ευκόλως αναγνωρίσιμη.

Για να αποφευχθεί η δημιουργία σύγχυσης στους πολίτες, το Συμβούλιο δέχθηκε ευνοϊκά τη σύσταση της Επιτροπής τον Μάρτιο 1999, σύμφωνα με την οποία τα κράτη μέλη δεν πρέπει να εκδίδουν, πριν από το τέλος του 2001, συλλεκτικά νομίσματα σε ευρώ ούτε κέρματα εκφρασμένα ταυτοχρόνως σε ευρώ και σε εθνική νομισματική μονάδα¹⁵. Επίσης, πρέπει να ληφθούν μέτρα σε εθνικό επίπεδο που να εξασφαλίζουν την αποφυγή σύγχυσης στις εμπορικές συναλλαγές. Ειδικότερα, δεν επιτρέπεται η χρήση για εμπορικούς σκοπούς σε συλλεκτικά νομίσματα, μετάλλια και άλλου είδους κέρματα των λέξεων “ευρώ” ή “ευρωλεπτά” ή σχημάτων παρόμοιων με εκείνα που υπάρχουν στα κέρματα ευρώ.

Όσον αφορά την έκδοση αναμνηστικών νομισμάτων που προορίζονται για κυκλοφορία, τα κράτη μέλη συμφώνησαν σε ένα μορατόριουμ κατά τη διάρκεια των πρώτων ετών κυκλοφορίας των χαρτονομισμάτων και κερμάτων ευρώ.

ε. Συμμετοχή της Επιτροπής στην έκδοση κερμάτων ευρώ

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνεργάζεται στενά με τα ευρωπαϊκά νομισματοκοπεία για να βοηθήσει στην εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας και να διευκολύνει την ομαλή εισαγωγή των κερμάτων ευρώ. Ενώ η έκδοση των κερμάτων αυτών αποτελεί αρμοδιότητα των κρατών μελών, τα τελευταία ζήτησαν τον Ιούνιο 2000 από την Επιτροπή να αναλάβει ρόλο φυσικού συντονισμού των κοινών ενεργειών των νομισματοκοπειών. Ο ρόλος αυτός επιβεβαιώνει την τεχνική υποστήριξη της Επιτροπής στην προετοιμασία των κερμάτων ευρώ.

Απαιτείται συνεχής επίβλεψη της ταχύτητας παραγωγής των κερμάτων ευρώ ώστε να είναι εγκαίρως διαθέσιμες οι αναγκαίες ποσότητες για την έναρξη κυκλοφορίας των κερμάτων.

Τα κράτη μέλη θα επιμείνουν στην επίτευξη υψηλών ποιοτικών προτύπων για τα κέρματα ευρώ, ιδιαίτερα όσον αφορά τη χρησιμοποίηση σε αυτόματες μηχανές πώλησης.

¹⁵ ΕΕ αριθ. L 20, 27.1.1999, σελ. 61 και 62.

2. Καταπολέμηση της παραχάραξης χαρτονομισμάτων και κερμάτων

Προφανώς, η καλύτερη εξασφάλιση έναντι της παραχάραξης είναι η ποιότητα των τραπεζογραμμάτων και κερμάτων. Τα τραπεζογραμμάτια και κέρματα ευρώ ενσωματώνουν τα πλέον προηγμένα χαρακτηριστικά γνησιότητας. Ωστόσο, εφόσον το ευρώ είναι ένα από τα σημαντικότερα νομίσματα στον κόσμο, τα τραπεζογραμμάτια και κέρματα θα αποτελέσουν κατά πάσα πιθανότητα προτιμησιακό στόχο παραχάραξης. Ενόψει του κινδύνου αυτού, τα ευρωπαϊκά όργανα και τα κράτη μέλη έχουν αναλάβει ορισμένες πρωτοβουλίες για να ενισχύσουν την προστασία του ευρώ.

- Ήδη από τις αρχές του 1998 η Επιτροπή (OLAF) συνέστησε ομάδα εμπειρογνομόνων αποτελούμενη από εκπροσώπους εθνικών αστυνομικών αρχών, της ΕΚΤ, της Europol και της Interpol, για να εξετάσουν τον κίνδυνο και τα μέτρα κατά της παραχάραξης. Οι εργασίες της ομάδας αυτής διευκόλυναν την επακόλουθη πρόοδο για τον σχεδιασμό μέτρων κατά της παραχάραξης.
- Τον Απρίλιο 1999, το Συμβούλιο (Δικαιοσύνη και Εσωτερικές Υποθέσεις) επεξέτεινε τα καθήκοντα της Europol ώστε να συμπεριληφθεί η καταπολέμηση της παραποίησης του χρήματος και των μέσων πληρωμής¹⁶.
- Το Μάιο 2000, το Συμβούλιο (Δικαιοσύνη και Εσωτερικές Υποθέσεις) εξέδωσε, σε σχέση με την εισαγωγή του ευρώ, απόφαση-πλαίσιο για την ενίσχυση της προστασίας του με ποινικές και άλλου είδους κυρώσεις κατά της παραχάραξης¹⁷. Η εν λόγω απόφαση-πλαίσιο περιλαμβάνει μία ενημέρωση των πράξεων τις οποίες τα κράτη μέλη θα καταστήσουν αξιόποινες, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που συνδέονται με τα τραπεζογραμμάτια και κέρματα ευρώ προτού τεθούν σε κυκλοφορία στις αρχές του 2002. Η απόφαση τάσσεται επίσης υπέρ της θέσπισης αποτελεσματικών, αναλογικών και αποτρεπτικών ποινών· η παραχάραξη με τη μορφή δόλιας κατασκευής ή παραποίησης του νομίσματος συνεπάγεται φυλάκιση, ανώτατης διάρκειας όχι μικρότερης από οκτώ χρόνια.
- Τον Μάιο 1998, η Επιτροπή υπέβαλε εμπεριστατωμένη ανακοίνωση για τα μέτρα καταπολέμησης της παραχάραξης¹⁸. Με βάση μεταγενέστερες εργασίες, η Επιτροπή σκοπεύει να υποβάλει προσεχώς πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για την καταπολέμηση παραχάραξης τραπεζογραμμάτων και κερμάτων ευρώ. Σκοπός της πρότασης αυτής είναι να οργανώσει τη ροή πληροφοριών για παραχαράξεις και παραχαράκτες εντός της Κοινότητας κατά τρόπο συγκρίσιμο με ό,τι ισχύει στο εσωτερικό μίας χώρας.
- Όσον αφορά την τεχνική πλευρά της καταπολέμησης της παραχάραξης, τα κράτη μέλη και η Επιτροπή, σε συνεργασία με την ΕΚΤ, έχουν προετοιμάσει την τεχνική υποδομή για την αντιμετώπιση της παραχάραξης κερμάτων ευρώ. Το σύστημα ορίζει ότι κάθε κράτος μέλος δημιουργεί ένα εθνικό κέντρο ανάλυσης κερμάτων που θα διενεργεί την αρχική ανάλυση των κερμάτων για τα οποία υπάρχουν υποψίες ότι έχουν υποστεί παραχάραξη. Τη βάση του συστήματος αποτελεί το Ευρωπαϊκό Τεχνικό και Επιστημονικό Κέντρο (ΕΤΕΚ) το οποίο θα αναλύει και θα ταξινομεί τα νέα παραπονημένα κέρματα. Το ΕΤΕΚ θα εγκατασταθεί προσωρινά στη Γαλλία και

¹⁶ ΕΕ αριθ. C 149, 28.5.1999, σελ. 16 και 17.

¹⁷ ΕΕ αριθ. L 140, 14.6.2000, σελ. 1.

¹⁸ COM(1998) 474 τελικό.

θα χρησιμοποιεί την τεχνογνωσία του νομισματοκοπείου των Παρισίων. Ο κοινοτικός προϋπολογισμός θα συμβάλει κατάλληλα στο κόστος λειτουργίας του κέντρου αυτού. Σε κάθε μία από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες, ένα εθνικό κέντρο καταπολέμησης της παραχάραξης θα εξασφαλίζει τη διασύνδεση με την ΕΚΤ, η οποία καταρτίζει επί του παρόντος βάση δεδομένων για τις παραχαράξεις τόσο των χαρτονομισμάτων όσο και των κερμάτων.

- Η ΕΚΤ μαζί με τα ΕΚΚΠ έχει θέσει σε εφαρμογή ένα τεχνικό σύστημα καταπολέμησης της παραχάραξης των χαρτονομισμάτων ευρώ.

Απαιτούνται προσπάθειες όσον αφορά το τεχνικό σύστημα αντιμετώπισης της παραχάραξης κερμάτων σε ευρώ ώστε αυτό να καταστεί λειτουργικό εγκαίρως πριν από την εισαγωγή χαρτονομισμάτων και κερμάτων ευρώ.

Το αναγκαίο νομοθετικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της παραχάραξης που πρόκειται να προτείνει η Επιτροπή θα πρέπει να τεθεί σε ισχύ αρκετά πριν από το 2002.

B. Εθνικά προγράμματα σχετικά με την αλλαγή των χαρτονομισμάτων και κερμάτων

Σε συνέχεια του ενημερωτικού εγγράφου της Επιτροπής για την εισαγωγή χαρτονομισμάτων και κερμάτων ευρώ στο άτυπο Συμβούλιο Ecofin του Σεπτεμβρίου 1999 στο Turku, τα κράτη μέλη εξέδωσαν κοινή δήλωση το Νοέμβριο του προηγούμενου έτους για τις κατευθυντήριες γραμμές εισαγωγής των χαρτονομισμάτων και κερμάτων ευρώ. Ειδικότερα, τα κράτη μέλη συμφώνησαν να καταβάλουν τις μεγαλύτερες δυνατές προσπάθειες ώστε να εξασφαλίσουν ότι ο κύριος όγκος των συναλλαγών σε ρευστά μπορεί να πραγματοποιηθεί σε ευρώ αμέσως μετά το πρώτο δεκαπενθήμερο του 2002, για να μειωθεί η περίοδος διπλής κυκλοφορίας σε ένα έως δύο μήνες και για να εξασφαλισθεί η προκαταρκτική τροφοδότηση χαρτονομισμάτων και κερμάτων. Για την υλοποίηση των συμφωνιών αυτών, τα κράτη μέλη έχουν αρχίσει να δημοσιεύουν ειδικές αποφάσεις και μέτρα, που ορισμένες φορές αναφέρονται και ως εθνικά προγράμματα νομισματικής αλλαγής. Και τα δώδεκα κράτη μέλη της ζώνης ευρώ έχουν, σε διαφορετικούς βαθμούς, δημοσιεύσει πληροφορίες για τις σχετικές τους προετοιμασίες μετάβασης.

Τα μέτρα μπορούν να χωρισθούν σε τρεις μεγάλες κατηγορίες: εκείνα τα οποία καλύπτουν την περίοδο μέχρι το τέλος του 2001, εκείνα τα οποία καθορίζουν την περίοδο διπλής κυκλοφορίας παλαιών και νέων χαρτονομισμάτων και κερμάτων και εκείνα τα οποία αφορούν την περίοδο μετά την διπλή κυκλοφορία.

1. Η περίοδος μέχρι το 2002

Η πρώτη περίοδος περιλαμβάνει κυρίως αποφάσεις προκαταρκτικής τροφοδότησης οι οποίες αφορούν το εάν, τότε, σε ποιον και με ποιον τρόπο θα πραγματοποιηθούν οι ενέργειες αυτές.

Συνήθως, οι προετοιμασίες για τη θέση σε κυκλοφορία τραπεζογραμματίων και – σε μικρότερο βαθμό – κερμάτων αποτελεί αρμοδιότητα των κεντρικών τραπεζών. Με την ευκαιρία της μετάβασης στο ευρώ, είναι προφανές ότι οι κεντρικές τράπεζες και άλλες δημόσιες αρχές πρέπει να συνεργασθούν. Οι κεντρικές τράπεζες της ζώνης ευρώ προετοιμάζουν από την πλευρά τους την απαραίτητη υλικοτεχνική υποδομή για τη μετάβαση

και ιδιαίτερα την προκαταρκτική τροφοδότηση σε στενή επαφή με τα ενδιαφερόμενα μέρη και είναι πιθανώς στο εγγύς μέλλον να υποβάλουν περισσότερα στοιχεία.

Όλα τα κράτη μέλη σχεδιάζουν να αρχίσουν την προκαταρκτική τροφοδότηση συγκεκριμένων επαγγελματικών κατηγοριών (π.χ. τράπεζες, επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου, εταιρείες χρηματοποστολών και επιχειρήσεις που λειτουργούν με ρευστά) με τραπεζογραμμάτια και κέρματα κατά τους τέσσερις τελευταίους μήνες του 2001. Οι προθέσεις όσον αφορά την προκαταρκτική τροφοδότηση των επιχειρήσεων λιανικού εμπορίου και των εταιριών μεταφοράς μετρητών διαφέρουν ανάμεσα στα κράτη μέλη, τα δε κέρματα θα προηγηθούν γενικά των χαρτονομισμάτων. Έξι κράτη μέλη έχουν μέχρι σήμερα καθορίσει επακριβώς τη συσκευασία και το περιεχόμενο για την προκαταρκτική τροφοδότηση των επιχειρήσεων λιανικού εμπορίου.

Επίσης επτά κράτη μέλη έχουν επίσης μέχρι σήμερα λάβει ειδικά μέτρα για την προκαταρκτική τροφοδότηση του κοινού με κέρματα. Η Ιρλανδία, η Ιταλία και η Ελλάδα δεν σκοπεύουν να προβούν σε τέτοιου είδους ενέργειες. Τα περισσότερα κράτη μέλη μελετούν μέτρα για την ενθάρρυνση των πολιτών να απαλλάγουν εγκαίρως από τα αποθέματα που κατέχουν σε μικρά εθνικά νομίσματα.

Υπάρχει ανάγκη συντονισμένης δράσης από τα κράτη μέλη για την προετοιμασία της προκαταρκτικής τροφοδότησης των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων.

2. Περίοδος διπλής κυκλοφορίας

Όσον αφορά την περίοδο διπλής κυκλοφορίας, δίνεται έμφαση στο πρώτο δεκαπενθήμερο του 2002, στο τέλος του οποίου θα πρέπει να έχει ολοκληρωθεί το μεγαλύτερο τμήμα της μετάβασης.

Σε όλα τα κράτη μέλη, οι τράπεζες θα παύσουν την κυκλοφορία εθνικών χαρτονομισμάτων και κερμάτων από τις αρχές του 2002· στη Γερμανία, θα εξακολουθήσουν να διατίθενται κέρματα DM έως το τέλος του Φεβρουαρίου 2002 μέχρι την εξάντληση των διαθέσιμων αποθεμάτων .

Σύμφωνα με τη σύσταση της Επιτροπής της 18ης Απριλίου, οι τράπεζες πρέπει να προβούν κατά τη διάρκεια της τελικής περιόδου στην ανταλλαγή, χωρίς επιβάρυνση, των ποσών εθνικών χαρτονομισμάτων και κερμάτων που κατέχουν οι πελάτες τους για καθημερινή και συνήθη χρήση έναντι τραπεζογραμμάτων και κερμάτων ευρώ. Η Επιτροπή ζήτησε από τις τράπεζες να υπολογίσουν τα ποσά αυτά κατ' όγκο και συχνότητα. Τα περισσότερα κράτη μέλη άρχισαν την προετοιμασία τέτοιου είδους συμφωνιών. Ωστόσο, οι λεπτομερείς ρυθμίσεις δεν έχουν, στις περισσότερες περιπτώσεις, καθοριστεί ακόμα με ακρίβεια. Η μεταχείριση πολιτών χωρίς τραπεζικούς λογαριασμούς ή με πολύ χαμηλά εισοδήματα απαιτεί περαιτέρω μελέτη. Παράλληλα, θα πρέπει να εξεταστεί προσεκτικά η ιδιαίτερη κατάσταση των επιχειρήσεων λιανικής πώλησης, κυρίως όσον αφορά τα ποσά των μετρητών που θα επιστρέφουν κατά τις συναλλαγές τους και την ημερομηνία αξίας που θα εφαρμοστεί σε περίπτωση προτροφοδότησης. Επιπλέον πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην αναγραφή των τιμών ώστε να διατηρηθεί η διαφάνεια για τους καταναλωτές.

Ένα σημαντικό στοιχείο των μέτρων που αφορούν το πρώτο δεκαπενθήμερο είναι η υπόθεση ότι οι επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου θα επιστρέφουν χρήματα μόνο σε ευρώ. Προς το σκοπό αυτό, έχουν συναφθεί συμφωνίες μεταξύ των αντίστοιχων οργανώσεων σε ορισμένες χώρες· σε άλλες, οι δημόσιες αρχές σχεδιάζουν να προτείνουν τέτοιου είδους ενέργειες.

Σε όλες τις χώρες, προβλέπεται η μετατροπή όλων των αυτόματων ταμειολογιστικών μηχανών (ATM) σε ευρώ στις πρώτες δύο εβδομάδες. Δεδομένης της ανάγκης να διατεθούν στο κοινό χαρτονομίσματα μικρότερης αξίας κατά τη διάρκεια των πρώτων ημερών, οι ATM διανομείς θα διανέμουν κατ' εξαίρεση στα περισσότερα κράτη μέλη χαρτονομίσματα 10 € και σε ορισμένα ακόμα και χαρτονομίσματα 5 €. Ωστόσο, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην επίτευξη ισορροπίας μεταξύ της ανάγκης για νομίσματα μικρότερης αξίας και στην υψηλή συχνότητα ανατροφοδότησης των ATM λόγω ακριβώς της μικρής αυτής αξίας. Σε ορισμένες χώρες, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα θα χορηγούν στα υποκαταστήματά τους μικρής αξίας χαρτονομίσματα στις αρχές του 2002.

Όσον αφορά την ημερομηνία κατά την οποία τα εθνικά τραπεζογραμμάτια και κέρματα παύουν να αποτελούν νόμιμο χρήμα, η κατάσταση έχει ως εξής: εννέα κράτη μέλη έχουν επιλέξει τα τέλη Φεβρουαρίου 2002. Στην Ιρλανδία, η ημερομηνία είναι η 9η Φεβρουαρίου 2002 και στις Κάτω Χώρες η 28η Ιανουαρίου. Στη Γερμανία, τα τραπεζογραμμάτια και κέρματα σε DM παύουν να αποτελούν νόμιμο χρήμα στις 31 Δεκεμβρίου 2001 πλην όμως τα γερμανικά μάρκα θα εξακολουθήσουν να γίνονται δεκτά ως μέσο πληρωμής μέχρι το τέλος Φεβρουαρίου.

Βάσει των παρόντων προγραμμάτων, φαίνεται εφικτή η επίτευξη σε όλες τις χώρες του στόχου της αλλαγής του μεγαλύτερου τμήματος των χαρτονομισμάτων και κερμάτων κατά τη διάρκεια των πρώτων δύο εβδομάδων. Οι εκτιμήσεις αφήνουν να εννοηθεί ότι σε ορισμένες χώρες μικρό μόνο ποσοστό των συναλλαγών σε μετρητά θα πραγματοποιούνται σε εθνικό νόμισμα μετά την εν λόγω περίοδο.

3. Η περίοδος μετά τη διπλή κυκλοφορία

Μετά το τέλος της περιόδου διπλής κυκλοφορίας, οι πολίτες σε ορισμένες τουλάχιστον χώρες θα έχουν τη δυνατότητα να ανταλλάσσουν στις τράπεζές τους παλαιά χαρτονομίσματα και κέρματα για ορισμένο χρονικό διάστημα. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι όροι με τους οποίους θα πραγματοποιούνται οι καθυστερημένες αυτές αλλαγές.

Τέλος, οι περίοδοι εξαγοράς εθνικών τραπεζογραμματίων και κερμάτων από την κεντρική τράπεζα ή άλλα συγκεκριμένα ιδρύματα είναι στις περισσότερες περιπτώσεις μακρές, μολονότι διαφέρουν μεταξύ τραπεζογραμματίων και κερμάτων καθώς και μεταξύ κρατών μελών.

Ένα θέμα που προκάλεσε πρόσφατα το ενδιαφέρον είναι με ποιο τρόπο μπορούν οι πολίτες να ανταλλάσσουν ποσότητες παλαιών ξένων νομισμάτων τα οποία απέκτησαν από ταξίδια σε άλλες χώρες της ζώνης ευρώ.

Ενώ όλα τα κράτη μέλη έχουν δημοσιοποιήσει τις προθέσεις τους σχετικά με τα κυριότερα ζητήματα της νομισματικής αλλαγής, εξακολουθεί να υπάρχει ανάγκη περαιτέρω μελέτης ορισμένων θεμάτων. Οι οικονομικοί φορείς χρειάζεται να οργανωθούν για την αλλαγή αυτή ώστε να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες ομαλής εισαγωγής χαρτονομισμάτων και κερμάτων.

Μέχρι τώρα, πέντε κράτη μέλη (Γερμανία, Γαλλία, Βέλγιο, Κάτω Χώρες και Ιρλανδία) έχουν δημοσιεύσει διεξοδικά προγράμματα νομισματικής αλλαγής. Άλλα κράτη έχουν δημοσιεύσει τις σχετικές αυτές πληροφορίες αποσπασματικά. Σε αρκετές χώρες πρέπει να ληφθεί σημαντικός αριθμός αποφάσεων και να γίνουν οι αναγκαίες ρυθμίσεις. Μεταξύ των ειδικών θεμάτων τα οποία πρέπει να μελετηθούν διεξοδικότερα είναι:

- τα ποσά και η συχνότητα της δωρεάν ανταλλαγής εκ μέρους των τραπεζών για τους πελάτες τους·
- οι ρυθμίσεις για τους πολίτες οι οποίοι δεν διαθέτουν τραπεζικό λογαριασμό·
- η τροφοδότηση με χαρτονομίσματα μικρής αξίας στις χώρες εκείνες στις οποίες οι ΑΤΜ δεν θα διανέμουν ή θα διανέμουν σε μικρές ποσότητες τέτοιου είδους χαρτονομίσματα·
- η έγκαιρη εξάντληση των συσσωρευμένων ποσοτήτων κερμάτων μικρής αξίας·
- οι ρυθμίσεις με τους λιανοπωλητές για τους όρους με τους οποίους θα λάβει χώρα η προτροφοδότηση·
- οι λεπτομέρειες απόσυρσης και μεταφοράς εθνικών κερμάτων.

Επισυνάπτεται κατάλογος με ηλεκτρονικές διευθύνσεις στις οποίες περιλαμβάνονται πληροφορίες για τα εθνικά προγράμματα νομισματικής αλλαγής. Επισυνάπτεται επίσης πίνακας με τους κυριότερους τομείς που καλύπτονται από τα εθνικά προγράμματα νομισματικής αλλαγής. Ο πίνακας αυτός είναι προσωρινός στο βαθμό που τα υπάρχοντα στοιχεία αντιπροσωπεύουν τον τρέχοντα σχεδιασμό των κυβερνήσεων ο οποίος, στις περισσότερες περιπτώσεις, είναι υπό περαιτέρω επεξεργασία.

Η ομαλή εισαγωγή των τραπεζογραμματίων και κερμάτων ευρώ απαιτεί από τους ενδιαφερόμενους φορείς να είναι σε θέση να προγραμματίσουν τη μετάβασή τους στο ενιαίο νόμισμα με υψηλό βαθμό βεβαιότητας. Προς το σκοπό αυτό, όλα τα κράτη μέλη χρειάζεται να δημοσιεύουν τα εθνικά τους προγράμματα νομισματικής αλλαγής και να αποφασφηνιστούν εγκαίρως τα ζητήματα που εκκρεμούν.

III. ΣΥΝΟΨΗ ΤΩΝ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ

Απαιτείται σημαντική επικοινωνιακή προσπάθεια για την ενημέρωση των ενδιαφερομένων ως προς το ακριβές χρονοδιάγραμμα φυσικής εισαγωγής του ευρώ, για τη συνειδητοποίηση ύπαρξης καταληκτικής ημερομηνίας στις 31 Δεκεμβρίου 2001 και για την ανάγκη επιτάχυνσης των προετοιμασιών τους.

Η χρησιμοποίηση του ευρώ από το κοινό πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 2001 θα συμβάλει ουσιαστικά στην καθιέρωσή του ως νόμισμα. Θα ήταν χρήσιμο να παροτρυνθούν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να επιταχύνουν την «ευρωσυμβατότητα» των τερματικών πληρωμής ώστε αυτά να αποκτήσουν την ικανότητα να λειτουργούν σε πολλαπλά νομίσματα και να ενθαρρύνουν την χρήση του ευρώ από τους εμπόρους και τους καταναλωτές. Ομοίως, θα πρέπει να εξεταστούν τρόποι για την παρότρυνση των κοινού να χρησιμοποιεί περισσότερο τα διαθέσιμα μέσα πληρωμής σε ευρώ, ιδίως κατά το τελευταίο εξάμηνο του 2001.

Η διπλή αναγραφή των τιμών είναι ευρέως διαδεδομένη σε όλα τα συμμετέχοντα κράτη μέλη, πλην όμως υπάρχουν ερωτηματικά ως προς την ουσιαστική αποτελεσματικότητά της:

φαίνεται ότι οι καταναλωτές δεν προσέχουν ιδιαίτερα τις τιμές σε ευρώ¹⁹. Το γεγονός αυτό προκαλεί σκέψεις για την αποτελεσματικότερη η εκμάθηση του ευρώ μέσω της αναγραφής. Ορισμένα κράτη, όπως η Γαλλία, εξετάζουν την αντιστροφή της διπλής αναγραφής από το τελευταίο εξάμηνο του 2001, δηλαδή να αναγράφεται η τιμή πρώτα σε ευρώ και μετά σε εθνικό νόμισμα. Η Επιτροπή θα αντιμετωπίσει το θέμα αυτό σε σύσταση την οποία θα υποβάλει το φθινόπωρο του τρέχοντος έτους.

Οι ενέργειες υπέρ των ατόμων τα οποία διατρέχουν τον κίνδυνο να αποκλειστούν από την παροχή πληροφοριών θα πρέπει να ενταθούν το 2001 ώστε να καταστεί δυνατή η ικανοποίηση των ειδικών αναγκών των συγκεκριμένων ομάδων του πληθυσμού.

Οι δημόσιες διοικήσεις θα πρέπει να εξετάζουν συνεχώς την καταλληλότητα των επιλογών τους και των προετοιμασιών τους όσον αφορά τη μετάβαση στο ενιαίο νόμισμα. Θα πρέπει να εντείνουν τις επικοινωνιακές τους προσπάθειες ώστε να επιταχυνθεί η προετοιμασία των ΜΜΕ για την έλευση του ευρώ και να καταστούν σαφείς οι νομικές τους υποχρεώσεις στο τέλος της μεταβατικής περιόδου. Θα πρέπει να εξακολουθήσουν να επωφελούνται από την αμοιβαία ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών.

Τα κράτη μέλη θα ήταν χρήσιμο να στηρίζουν τις προσπάθειες ενημέρωσης των τοπικών αρχών που αποτελούν σημαντικό παράγοντα για την προετοιμασία των πολιτών.

Απαιτείται συνεχής επίβλεψη της ταχύτητας παραγωγής των κερμάτων ευρώ ώστε να είναι εγκαίρως διαθέσιμες οι αναγκαίες ποσότητες για την έναρξη κυκλοφορίας των κερμάτων. Τα κράτη μέλη θα επιμείνουν στην επίτευξη υψηλών ποιοτικών προτύπων για τα κέρματα ευρώ ιδιαίτερα όσον αφορά τη χρησιμοποίηση σε αυτόματες μηχανές πώλησης.

Απαιτούνται προσπάθειες όσον αφορά το τεχνικό σύστημα αντιμετώπισης της παραχάραξης κερμάτων σε ευρώ ώστε αυτό να καταστεί λειτουργικό εγκαίρως πριν από την εισαγωγή χαρτονομισμάτων και κερμάτων ευρώ. Το αναγκαίο νομοθετικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της παραχάραξης που πρόκειται να προτείνει η Επιτροπή θα πρέπει να τεθεί σε ισχύ αρκετά πριν από το 2002.

Η ομαλή εισαγωγή των τραπεζογραμματίων και κερμάτων ευρώ απαιτεί από τους ενδιαφερόμενους φορείς να είναι σε θέση να προγραμματίσουν τη μετάβασή τους στο ενιαίο νόμισμα με υψηλό βαθμό βεβαιότητας. Προς το σκοπό αυτό, όλα τα κράτη μέλη χρειάζεται να δημοσιεύουν τα εθνικά τους προγράμματα νομισματικής αλλαγής και να αποσαφηνιστούν εγκαίρως τα ζητήματα που εκκρεμούν.

¹⁹ Σύμφωνα με το Ευρωβαρόμετρο αριθ. 52, οι περισσότεροι καταναλωτές δεν προσέχουν τις τιμές σε ευρώ.

Χρήσιμες ιστοθέσεις	
Βέλγιο	www.euro.fgov.be
Γερμανία	www.bundesbank.de
Ελλάδα	www.euro-hellas.gr
Ισπανία	www.euro.meh.es
Γαλλία	www.finances.gouv.fr
Ιρλανδία	www.irlgov.ie/ecbi-euro
Ιταλία	www.tesoro.it/Euro
Λουξεμβούργο	www.etat.lu/FI
Κάτω Χώρες	www.euro.nl
Αυστρία	www.euro.gv.at
Πορτογαλία	www.min-economia.pt
Φινλανδία	www.euro.fi

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ

	Προκαταρκτική τροφοδότηση χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, εταιρειών χρηματοποστολών και λιανοπωλητών	Προκαταρκτική τροφοδότηση του κοινού με κέρματα	Δωρεάν ανταλλαγή από τις τράπεζες *	Αξία χαρτονομισμάτων στις ΑΤΜ	Ημερομηνία λήξεως της νόμιμης κυκλοφορίας	Απόσυρση εθνικών κερμάτων	Ανταλλαγή από τράπεζες μετά τη λήξη της επίσημης κυκλοφορίας	Εξαγορά μετά από τη λήξη της επίσημης κυκλοφορίας **
Βέλγιο	Πιστωτικά ιδρύματα: 1/9/2001 Λιανοπωλητές : 1/12/2001	15/12/2001		20, 50 €	Μεσάνυχτα 28ης Φεβρουαρίου 2002,	Από τις τράπεζες με έλεγχο της BNB και του βελγικού νομισματοκοπείου	31 Δεκεμβρίου 2002	Χαρτονομίσματα: χωρίς περιορισμό Κέρματα: τέλος 2004
Γερμανία	1 /9/2001	17/12/2001		Κυρίως 5, 10, 20, 50 €	31 Δεκεμβρίου 2001		28 Φεβρουαρίου 2002	Απεριόριστη
Ελλάδα		Δεν προβλέπεται	30.000 ΔΡΧ. (υπό μελέτη) έως 600.000	Κυρίως 5, 10, 20, 50 €	28 Φεβρουαρίου 2002		Είναι δυνατόν· η περίοδος πρόκειται να καθορισθεί	Χαρτονομίσματα: 10 χρόνια Κέρματα: 2 χρόνια
Ισπανία	Χρηματοπιστωτικά ιδρύματα: 1/9/2001 (Λιανοπωλητές: Νοέμβριος – Δεκέμβριος 2001)	(15/12/2001)	(Δεν υπάρχει όριο)	10, 20, 50 € ή 20, 50 €	28 Φεβρουαρίου 2002		(30 Ιουνίου)	Χαρτονομίσματα: χωρίς περιορισμό (Κέρματα: 4 χρόνια ή χωρίς περιορισμό)
Γαλλία	Λιανοπωλητές: Δεκέμβριος 2001	Η ακριβής ημερομηνία πρόκειται να αποφασισθεί			Δεύτερο εξάμηνο Φεβρουαρίου 2002	Τυποποιημένη συσκευασία για τους λιανοπωλητές· αποθήκευση BDF	Μερικοί μήνες	Χαρτονομίσματα: 10 χρόνια Κέρματα: τουλάχιστον 1 χρόνος

Ιρλανδία	Χαρτονομίσματα: πιθανόν μέσα Νοεμβρίου 2001. Κέρματα, νωρίτερα	Δεν προβλέπεται	Μέχρι συνολικού ποσού 500£ κατ' άτομο	Κυρίως 10 και 20 €	Μεσάνυχτα Σαββάτου 9 Φεβρουαρίου 2002		Για περίοδο που δεν έχει ακόμη καθορισθεί	Απεριόριστη
Ιταλία	Λιανοπωλητές: Τελευταίες ημέρες του 2001	Δεν προβλέπεται	Συνιστάται ποσό 500 €. Κανένα όριο με προειδοποίηση μίας ημέρας	50 και 10 € ή 20 και 10 €	28 Φεβρουαρίου 2002	κέρματα 50 και 100 ιταλικών λιρών πριν από το 2002		10 χρόνια
Λουξεμβούργο	1 /9/2001	15/12/2001	Δωρεάν για τους πελάτες		28 Φεβρουαρίου 2002	Από τράπεζες υπό τον έλεγχο της BCL	Προβλέπεται η 31/12/2002	Χαρτονομίσματα: χωρίς περιορισμό Κέρματα: τέλος 2004
Κάτω Χώρες	Λιανοπωλητές: δεύτερο δεκαπενθήμερο Δεκεμβρίου	17/12/2001: δωρεάν κιτ για πολίτες άνω των 6 ετών	Κανένα όριο μέχρι 1/4/ 2002· ανταλλαγή μέσω τραπεζικού λογαριασμού	5, 10, 20, 50 €	28 Ιανουαρίου 2002 τα μεσάνυχτα			Μέχρι 1/1/2007 για τα κέρματα· μέχρι 1/1/2032 για τα χαρτονομίσματα
Αυστρία	1/9/2001	17/12/2001	Συνιστάται 50.000 ATS	10 και 100 €	28 Φεβρουαρίου 2002			Χωρίς περιορισμό
Πορτογαλία	1/9/2001	17/12/2001	Κανένα όριο με κατάθεση· και επίσης μία πράξη έως 500 €	5, 10, 20, 50 €	28 Φεβρουαρίου 2002	Φύλαξη σε στρατιωτικές εγκαταστάσεις		Χαρτονομίσματα: 20 χρόνια Κέρματα: 1 χρόνος
Φινλανδία					28 Φεβρουαρίου 2002		Καμία επίσημη περίοδος	Χαρτονομίσματα και κέρματα: 10 χρόνια

Τα στοιχεία μέσα σε παρένθεση σημαίνουν ότι πρόκειται ακόμα για προθέσεις των κυβερνήσεων.

*Για πελάτες

** Στις κεντρικές τράπεζες